VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

HE 241/2020 vp

Valtiovarainvaliokunnan verojaosto 23.3.2021
Neuvotteleva virkamies Timo Annala
Neuvotteleva virkamies Filip Kjellberg
Neuvotteleva virkamies Marja Niiranen
Lainsäädäntöneuvos Jukka Vanhanen

Sote-uudistus

Kuntien verotuskustannukset

- PT:n lausunto: kuntien verotuskustannukset (70 m€) otetaan kuntien tuloista pois (HE s. 238), eli siirretään kuntien meno valtiolle tuloksi, vaikka se on saamatta jääneen verotulon poistumisesta aiheutuva helpotus kunnille, nyt myös se otetaan pois.
  - Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi verotuskustannusten jakautumista.
  - Kuntien osuus verotuskustannuksista alenisi 14,9 prosenttiyksiköllä ja valtion kasvaisi vastaavasti.
  - Uudistus toteutetaan valtiokuntasuhteessa neuraalisti ja verotuskustannukset ovat osa tätä kokonaisuutta. Tämän vuoksi huomioidaan verotulojen siirrossa.

Kuntien osuus yhteisöverosta

- Keskuskauppakamari: kuntien osuus yhteisöveron tuotosta säilytettävä nykyisellään.
- Kuntaliitto: Ei ole huomioitu 2021 alusta voimaan tullutta korotusta, tämä tulisi jäädä kuntien käyttöön
  - Kuntien verotuloja siirretään valtiolle hyvinvointialueiden toiminnan rahoittamiseksi. Siirrettävästä summasta johtuen kuntien verotulojen alentaminen on toteutettavissa ennen kaikkea kunnallisveron määrää alentamalla. Ilman yhteisövero-osuuden muutoksia suhdanneherkän yhteisöveron osuus kuntien tuloista kasvaisi suhteellisesti suureksi, kun kuntien tulot alenevat nykyisestä. Tämän johdosta myös yhteisövero-osuutta alennetaan. Kiinteistöveron taas on katsottu sopivan hyvin kuntien rahoitus lähteeksi. Kyse on myös kokonaisuudesta, josta ei voida muuttaa vain yhtä osaa ilman, että muutettaisiin samalla koko pakettia.
  - Ehdotukset on tehty vuoden 2020 tasossa laskettuna. Päivitetään vuonna 2022 siten, että kuntien yhteisövero-osuutta alennetaan yhdellä kolmasosalla tuolloin voimassa olevista perusteista laskettuna.

Kunnallisveroprosenttien rajoittaminen myös voimaantulovuoden jälkeen

- Suomen Yrittäjät: kunnallisveroprosenttien korotukselle säädettäisiin siirtymäkauden ajaksi enimmäisraja.
  - Muutokset ansiotuloverotukseen toteutetaan siten, että niillä on mahdollisimman vähän vaikutusta verovelvollisten verotuksen tasoon ja, että verotus ei kiristy uudistuksen voimaan tullessa.
  - Valmistelun aikana katsottu, että kuntien verotusoikeutta ei ole perusteltua rajoittaa enää uudistuksen voimaantulovuoden jälkeen.
  - Uudistuksen vaikutuksia verovelvollisten verotuksen tasoon tai kunnallisveroprosentteihin eri kunnissa vuoden 2023 jälkeen on hankala arvioida. Myös mahdollista, että kunnat korottavat veroprosenttejaan vuodelle 2022.
  - Uudistuksessa yksittäisen kunnan käyttötalouden muutokset rajataan noin +/- 0,6 prosenttiyksikön kunnallisveron muutospaineeseen suhteutettuna.

Ahvenanmaan asema

- Ahvenanmaan maakunnan hallitus:
  - Opintorahavähennystä koskevaan säännökseen lisättävä viittaus myös opintotuesta annettuun maakuntalakiin.
  - Kuntien yhteisövero-osuuden alentamisen ei tulisi koskea Ahvenanmaan kuntia.
  - Invalidivähennyksen kompensoiminen Ahvenanmaalla oleville tahoille on tarpeen selvittää ja ottaa huomioon erilaiset taloudelliset vaikutukset itsehallinnolle.

Ahvenanmaan asema: Opintorahavähennys

- Myönnettäisiin jatkossa myös valtionverotuksessa.
- Opintorahavähennyksen tarkoituksena on nostaa opintotukea saavan henkilön veronmaksukynnystä siten, että pelkästään opintorahaa saava opiskelija ei käytännössä joutuisi suorittamaan veroa.
- Vähennys poistuu tulojen kasvaessa siten, että opintorahavähennystä ei myönnetä, jos puhtaat ansiotulot ovat 7 800 euroa tai sitä suuremmat.
- Koska valtionverotus ei kiristy Ahvenanmaalla, ei valtionveroa tule Ahvenanmaalla maksettavaksi vielä kyseisellä tulotasolla.
  - Ei vaikutusta verovelvolliselle, jonka kotikunta sijaitsee Ahvenanmaan maakunnassa.
  - Myönnetään nykyisinkin vain opintotukilaissa tarkoitetun opintorahan perusteella.

Kuntien osuus yhteisöverosta Ahvenanmaalla

- Kuntien jako-osuudesta yhteisöveron tuottoon säädetään verontilityslain 3 luvussa. Ahvenanmaan kunnallisverolaki sisältää säännökset veroprosentista, jonka perusteella yhteisöt ja yhteisetuudet maksavat veroa Ahvenanmaan kunnille. Veroprosentti vastaa verontilityslaissa säädettyä kuntien osuutta yhteisöverosta.
- Ahvenanmaan itsehallintolain 49 §:n mukaan Ahvenanmaalla maksuun pantujen yhteisöverojen rahamäärä palautetaan verotasoituksena Ahvenanmaan maakunnalle. Yhteisöverojen jako-osuuksien muutoksella ei siten ole vaikutusta Ahvenanmaan maakunnan rahoitusasemaan.
  - Ahvenanmaan maakunnalla on toimivaltansa nojalla mahdollisuus jakaa rahoitusta Ahvenanmaan kunnille maakuntaosuuksina.
- Ahvenanmaan kunnille ei tulisi määritellä erillisiä yhteisöveron jako-osuuksia.
  - Monimutkaistaisi järjestelmää huomattavasti
  - Ahvenanmaan kuntien erillinen osuus muodostuisi myös niin pieneksi, että esimerkiksi yhteisövero-osuuksien kautta kunnille myönnettäviä kompensaatioita ei voitaisi kohdentaa oikein Ahvenanmaan kunnille.

Ahvenanmaan asema: Valtionverotuksen invalidivähennys

- Valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluva asia.
- Säästyvät varat kohdennettaisiin vammaispalveluiden kehittämiseen.
  - Tähän liittyvät mahdolliset suorat tuet Ahvenanmaalla kuuluvat Ahvenanmaan maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan.
- Ahvenanmaalla maksuun pantujen ansiotuloverojen rahamäärä palautetaan verotasoituksena Ahvenanmaan maakunnalle.
  - Valtioverotuksen invalidivähennyksen poistuessa myös Ahvenanmaalla, kasvaa samalla Ahvenanmaalla maksuun pantujen ja verotasoituksena Ahvenanmaalle palautuvien ansiotuloverojen määrä vastaavalla summalla.
  - Ahvenanmaan rahoitusaseman kannalta neutraali myös invalidivähennysten poistamisen osalta. Ahvenanmaa voi toimivaltansa nojalla kohdentaa verotasoituksena palautuvan rahan haluamallaan tavalla.

Varainsiirtoverotus

- Kuntaliitto: Varainsiirtoverolakiin tulee säätää varainsiirtoverovapaus kuntien kiinteistöomaisuuden rakennejärjestelyihin liittyen.
  - Hyvinvointialue vuokraisi kunnilta niiden omistukseen jäävät sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen toimitilat siirtymäajaksi (3 + 1 vuotta). Velvollisuus yhtiöittää kiinteistöt tulisi ajankohtaiseksi vasta tämän siirtymäkauden jälkeen.
  - Ei liity välittömästi HE:een 241/2020, vaan on sen seurannainen.
  - Mahdollinen varainsiirtoverovapaus edellyttää tarkempia tietoja toteutettavista järjestelyistä, jotta asiaa voitaisiin arvioida mm. EU:n valtiontukisääntelyn kannalta.
  - Asiaan voidaan palata siinä vaiheessa, kun tarvittavat arvioinnit on mahdollista tehdä.

Varainsiirtoverotus

- Ehdotetun voimaanpanolain 23 §:n 2 momentin mukaan hyvinvointialueelle siirtyisivät sellaisen osakeyhtiön osakkeet, jotka kunta omistaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämistä tai tuottamista varten, jos osakeyhtiön tosiasiallinen päätoimiala on sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottaminen.
- Voimaanpanolain 51 §:n verovapaussäännös ei koske näitä.
- Voimaanpanolain 24 §:n mukaan hyvinvointialueelle siirtyy myös henkilöstöön kohdistuva lomapalkkavelka.
  - Herännyt kysymys, olisiko näissä omaisuuden siirroissa kyse sellaisesta vastikkeellisesta luovutuksesta, että kyseisten osakkeiden luovutuksesta hyvinvointialueelle olisi suoritettava varainsiirtoveroa.
  - Tulkinnanvarainen asia. On mahdollista, että velkojen vastattavaksi ottaminen katsottaisiin vastikkeeksi kunnilta hyvinvointialueille siirtyvistä osakkeista.

Arvonlisäverotus

Tulisiko kunnille myöntää laskennallinen arvonlisäveron palautus vapaaehtoisesti järjestetyistä sotepalveluista ?

- Laskennallisen palautuksen tarkoitus on parantaa hankintaneutraalisuutta julkisyhteisön oman tuotannon ja ulkopuolelta hankittujen verottomien palvelujen välillä.
- Helsingin kaupungin sotepalvelujen järjestämisen erillisratkaisulla ei merkitystä asian ratkaisussa, vaan arvonlisäverotuksessa sovellettavan palautuksen osalta Helsinkiä on kohdeltava samalla tavalla kuin muitakin kuntia.
- Laskennallisen palautuksen laajentaminen koskemaan kuntien vapaaehtoisia sotepalveluja ei ole tässä vaiheessa perusteltua palautuksen tarkoitus huomioon ottaen, koska ei ole tiedossa taloudellisesti merkittävää hankintaneutraalisuusongelmaa.

- Teknisiä tarkistuksia